

Souhrnná teritoriální informace Panama (vč. volné zóny)

Zpracováno a aktualizováno zastupitelským úřadem ČR v Bogotě (Kolumbie) ke dni 29. 5. 2020 13:43

Seznam kapitol souhrnné teritoriální informace:

1. Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled (s.2)
2. Zahraniční obchod a investice (s.10)
3. Vztahy země s EU (s.15)
4. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR (s.17)
5. Mapa oborových příležitostí - perspektivní položky českého exportu (s.21)
6. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu (s.23)
7. Kontakty (s.31)

1. Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled

1. Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled

Podkapitoly:

- [1. Oficiální název státu, složení vlády](#)
- [2. Demografické tendence: Počet obyvatel, průměrný roční přírůstek, demografické složení \(vč. národnosti, náboženských skupin\)](#)
- [3. Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let \(nominální HDP/obyv., vývoj objemu HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti\). Očekávaný vývoj v teritoriu s akcentem na ekonomickou sféru.](#)
- [4. Veřejné finance, státní rozpočet - příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let](#)
- [5. Platební bilance \(běžný, kapitálový, finanční účet\), devizové rezervy \(za posledních 5 let\), veřejný dluh vůči HDP, zahraniční zadluženost, dluhová služba](#)
- [6. Bankovní systém \(hlavní banky a pojišťovny\)](#)
- [7. Daňový systém](#)

Podkapitoly:

- 1.1. [Oficiální název státu, složení vlády](#)
- 1.2. [Demografické tendence: Počet obyvatel, průměrný roční přírůstek, demografické složení \(vč. národnosti, náboženských skupin\)](#)
- 1.3. [Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let \(nominální HDP/obyv., vývoj objemu HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti\). Očekávaný vývoj v teritoriu s akcentem na ekonomickou sféru.](#)
- 1.4. [Veřejné finance, státní rozpočet - příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let](#)
- 1.5. [Platební bilance \(běžný, kapitálový, finanční účet\), devizové rezervy \(za posledních 5 let\), veřejný dluh vůči HDP, zahraniční zadluženost, dluhová služba](#)
- 1.6. [Bankovní systém \(hlavní banky a pojišťovny\)](#)
- 1.7. [Daňový systém](#)

1.1 Oficiální název státu, složení vlády

• **Oficiální název státu, složení vlády**

1. Panamská republika – República de Panamá
 - Prezident republiky: Laurentino Cortizo
 - Ministr zahraničních věcí: Alejandro Ferrer
 - Ministr prezidentské kanceláře: José Gabriel Carrizo Jaén
 - Ministr veřejné bezpečnosti: Juan Pino
 - Ministryně školství: Maruya Gorday de Villalobos
 - Ministr veřejných prací: Rafael José Sabonge Vilar
 - Ministryně zdravotnictví: Rosario Turner
 - Ministryně práce: Doris Zapata Acavedo
 - Ministr obchodu a průmyslu: Ramón Martínez
 - Ministryně bydlení: Inés Samudio
 - Ministr pro rozvoj zemědělství: Carlos Augusto Salcedo Zaldivar
 - Ministryně sociálního rozvoje: Markova Concepción
 - Ministr ekonomie a financí: Ramón Martínez
 - Ministr životního prostředí: Milciades Concepción
 - Ministr pro správu kanálu: Aristides Royo
 - Ministr kultury: Carlos Aguilar

1.2 Demografické tendence: Počet obyvatel, průměrný roční přírůstek, demografické složení (vč. národnosti, náboženských skupin)

V Panamě žije k roku 2018 4,1 mil. obyvatel, z toho muži tvoří 50,5 % populace a ženy 49,5 %. Hustota osídlení činí 54 obyvatel/km². Podíl ekonomicky činného obyvatelstva je cca 2,4 mil. V zahraničí žije cca 4 miliony Panamců. V roce 2018 činil roční přírůstek 1,24 %, na jeho výši se nejvíce podíleli indiáni a míšenci.

Největší skupinu obyvatelstva tvoří míšenci Evropanů s indiánskou populací (mestici – 65 %), dále indiáni 12,3%, černoši 9,2 % (část tvoří míšenci černochoů s indiány – Garífuna), mulati (míšenci bělochů a černochoů) 6,8 % a běloši 6,7 %-

V zemi vyznává 85 % obyvatel náboženství římskokatolické, asi 15 % protestantské, nicméně mnozí také vyznávají jiné náboženství (tradiční).

1.3 Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let (nominální HDP/obyv., vývoj objemu HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti). Očekávaný vývoj v teritoriu s akcentem na ekonomickou sféru.

Panama je nejrychleji rostoucí ekonomikou zemí Střední Ameriky a v rámci celé LA si udržuje přední postavení. Panamská ekonomika je výrazně orientována na poskytování služeb (Panamský průplav, Volná zóna obchodu Colón, Mezinárodní bankovní centrum, pojišťovnictví, kontejnerová přeprava, registrace lodí, zdravotní a lékařské služby, turistika atd.). Význam Panamy spočívá zejména v tom, že představuje jedno z hlavních logistických center světa (prochází jím 5 % světového obchodu).

K dobré hospodářské situaci přispívá i měnová stabilita vyplývající z používání dolaru souběžně s národní měnou balboas. V posledních letech v souvislosti s rozšiřováním služeb volné zóny a v důsledku rekonstrukce panamského průplavu roste také význam turistického ruchu. V Panamě existuje mezinárodní obchodní burza (Bolsa de Valores de Panamá). Objem finančních toků přes tuto burzu se pohybuje v řádu 2,5–3,5 mld. USD ročně. Od roku 2009 funguje v Panama City i první burza diamantů v regionu Střední Ameriky.

Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let

	2015	2016	2017	2018	2019
HDP (mld. USD)	36,3	38,1	40,1	41,8	42,1

HDP (růst v %)	5,8	4,9	5,0	4,2	3,0
HDP/ 1 obyv.	12,148	12,542	13 644	14 076	14 112
(Euro)					
Míra inflace (%)	0,4	1,5	0,9	0,9	0,4
Míra	5,2		5,6		
nezaměstnanosti		5,8		5,8	6,9
(%)					

Zdroj: INEC, CCIAP

Růst hrubého domácího produktu (HDP) Panamy v roce 2019 klesl na 4,2 % (v roce 2018 to bylo 5,4 %). Nicméně se jednalo o propad očekávaný v státním rozpočtu na rok 2018.

V hodnotovém vyjádření činil HDP 42,1 mld. USD. HDP na obyvatele se v přepočtu na PPP navýšil na 14 112 Euro.

Míra inflace dosáhla výše 0,4 %. Zatímco ceny vzdělání vzrostly 5,2 %, léků 4,6 % a bydlení 2,4 %, u dopravy ceny poklesly o 3,9 % a služeb o 1,9 %. Míra nezaměstnanosti mírně vzrostla z loňských 5,8 % na 6,9% obyvatel v činném věku.

Pokud jde o očekávaný vývoj hospodářství, je v době pandemie COVID-19 značně nepředvídatelný. Prognózy vlády a centrální banky na rok 2020 předpokládají růst HDP na úrovni -2,0 %.

Panama na vyhlídkách rovněž nepřispívá nedávné opětovné zařazení na černou listinu EU zemí, které jeví strategické nedostatky v boji proti praní špinavých peněz a financování terorismu. Lze předpokládat, že reaktivace ekonomiky v dalších letech bude mít základ v Panamském průplavu coby transportním hubu.

1.4 Veřejné finance, státní rozpočet - příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let

Oproti loňskému roku byl státní rozpočet opět navýšen, tentokrát na 20,6 mld. Euro (o 6,9 %). V roce 2019 dosáhly veřejné výdaje v Panamě částky 12,6 mld. Euro. Oproti předchozímu období se jedná o nárůst výdajů o 8 %.

V roce 2019 bylo 30 % rozpočtu vyčleněno na investice (oproti roku 2018 se jedná o 8,6 % méně) a 23 % bylo alokováno na dluhové služby a 47,4 % na veřejné výdaje.

Příjmy státního rozpočtu činily od ledna do září 2019 6.8 mld. Euro, což představuje snížení o 0,4 ve stejném období z minulého roku. V roce 2019 daně představovaly 66 % všech příjmů. Nezanedbatelným zdrojem příjmů je pro Panamu registrace lodí. Díky mimořádně liberálním zákonům k registraci lodí a nízkým poplatkům za registraci je téměř 50 % všech obchodních plavidel světa registrováno právě pod panamskou vlajkou. Možnost registrovat své lodě v Panamě využívá především Japonsko, Hongkong, Řecko a Korea. V současné době pluje pod panamskou vlajkou kolem 11 000 lodí, většina z nich vozí zboží právě ze Zóny volného obchodu Colón.

Sktruktura státního rozpočtu byla navržena takto: 42,8 % pro sociální sektor (zdravotnictví, vzdělání, kultura, sociální pojištění a ochrana, rozvoj). Dále se sektor životního prostředí a technologií účastní 0,8 %, sektor infrastruktury 13 %, sektor produkce (zemědělství, průmysl, obchod a turismus) 3,8 %, sektor finanční 16,1 %, sektor obecných služeb (administrativa, bezpečnost, justice) 14 %, ostatní.

Vývoj rozpočtu, tj. jeho příjmové a výdajové části, za posledních 5 let byl následující:

	2015	2016	2017	2018	2019
Příjmy (mld. Euro)	8,1	10,5	12,3	6,6	8,4
Výdaje (mld. Euro)	8,3	11,1	11,8	8,8	9,2
Saldo státního rozpočtu (%)	-0,2	-0,6	+0,5	2,2	1,4

Zdroj: INEC, Indexmundi

1.5 Platební bilance (běžný, kapitálový, finanční účet), devizové rezervy (za posledních 5 let), veřejný dluh vůči HDP, zahraniční zadluženost, dluhová služba

V roce 2019 dosáhlo zadlužení Panamy 13 mld. Euro. Oproti předcházejícímu období vzrostlo o 500 mil. Euro. Z hlediska hrubého domácího produktu dosáhl veřejný dluh země 41 % HDP. Nicméně za posledních 10 let se snížil veřejný dluh Panamy o třetinu. Dluh na jednoho obyvatele Ioni činil 3.475 Euro. Zahraniční dluh se opět zvýšil (na 40 % HDP), a to mj. kvůli dobíhajícímu financování rozšíření Panamského průplavu z externích zdrojů.

Co se týče dluhové služby, Panama vynaložila v roce 2019 na splátky dluhu téměř 2 mld. USD. Obecně lze říci, že za posledních 10 let činily roční náklady na dluhovou službu v Panamě v průměru 940 mil. USD a pohybovaly se od 630 mil. USD do 3,2 mld. USD. V současné době dochází k dalšímu výraznému prohloubení veřejného dluhu

	2015	2016	2017	2018	2019
Platební bilance	-5,3	- 5,5	-3,04	-4,5	-5,2
- běžný účet					
(mld. EUR)					
Platební bilance	+5,5	+5,7	+5,6	+5,8	+5,9
- kapitálový a					
finanční účet					
(mld. EUR)					
Devizové	3,3	3,8	2,7	N/A	N/A
rezervy, mld.					

USD					
Veřejný dluh/	37,4	37,2	37,5	38,1	36,8
HDP (%)					
Zahraniční	37,23	39,27	37,53	39,48	38,92
zadluženost (%)					
HDP)					
Dluhová služba	1,9	2,4	2,1	2,0	2,1
(v mld. USD)					
<i>Zdroj: INEC, Ministerstvo financí Panamy</i>					

1.6 Bankovní systém (hlavní banky a pojišťovny)

Používání dolaru v měnovém styku společně s výhodnými daňovými podmínkami a liberální obchodní politikou činí Panamu značně přitažlivou pro uskutečňování rozsáhlých finančních transakcí. Centrem panamského finančního systému, který přispívá do HDP cca 11 %, je tzv. Mezinárodní bankovní centrum. Díky výhodným podmínkám založilo více než 110 zahraničních bank své regionální pobočky v Panamě. Celkem 24 bank založilo pobočky přímo v Zóně volného obchodu Colón.

Bankovní systém v Panamě tvoří Banco Central de Panamá, která plní funkci centrální banky. Probíhají reformy peněžnictví země s cílem řešit strukturální problémy bankovního sektoru, např. málo výkonnou administrativu, slabost bankovního dohledu, obtížný přístup k úvěrům, vysokou nákladnost informačních systémů, státní zásahy na záchranu krizí postižených

finančních institucí. Byly přijaty zákony

k transformaci finanční soustavy (zákon proti praní špinavých peněz, zákon o bankách a finančních skupinách).

Panama uzavřela v posledních letech řadu dohod o zabránění dvojímu zdanění s cílem, aby byla vyškrtuta ze seznamu daňových rájů vedeném OECD.

1.7 Daňový systém

Daň z příjmu

Pouze příjmy z obchodní činnosti na území Panamy nebo prodej produktů a služeb osobám či společností v Panamě se považují za zdanitelné. Daňová sazba pro právnické osoby činí 25 %. Pokud vláda Panamy vlastní 40 % a více z kapitálu podniku, je tento povinen hradit 30 %. Výpočet daní je standardní (násobek čistého zdanitelného příjmu a daňové sazby), ale pro společnosti se zdanitelným příjmem větším než 1,5 milionu z Balboa se používá výpočet jiný. Jeho hodnotou je ta vyšší hodnota ze srovnání mezi tradičním výpočtem a násobkem zdanitelného příjmu 4,67 %.

Od roku 2011 byla zavedena „předčasná měsíční daň z příjmu“, tzv. MITA. Všechny podniky a právnické subjekty musejí odvádět daň z příjmu každý 15-tý den měsíce v hodnotě 1 % zdanitelných příjmů měsíce předchozího.

Fyzické osoby, které vydělávají méně než 11 000 Balboa ročně, neodvádějí daň z příjmu. Ty, které vydělávají mezi 11 000 a 50 000 odvádějí daň s 15% sazbou. Osoby s ještě vyššími příjmy odvádějí 25% daň. Cizinci, kteří pobývají v Panamě více než 183 dní ročně a mají příjmy, musí odvádět daně stejným způsobem jako místní obyvatelé.

Daň z přidané hodnoty

Daň z přidané hodnoty je v Panamě známá pod označením ITBMS. Tato daň se aplikuje na importované zboží, prodávané výrobky nebo poskytované služby. Daň činí 7 %. Vyšší hodnoty se aplikují na alkoholické nápoje (10 %) či tabák (15 %). Většina obchodníků platí tuto daň měsíčně.

Pevná daň pro právnické osoby

Každá korporace či zřízení se zisky pro soukromé účely musí platit roční fixní daň 250 USD v okamžiku jejího založení, a 300 USD každý následující fiskální rok bez ohledu na to, zda je firma aktivní či v jakém oboru podniká. Pro tuto platbu existují dvě období splatnosti: pro společnosti založené před 30. červnem každého roku musí být tento poplatek uhrazen od 1. ledna do 30. června, pro společnosti založené po 30. červnu platí druhé pololetí každého roku.

Dividendy

Daňová sazba pro dividendy je 10 % u subjektů, které mají obchodní povolení a příjmy z panamských zdrojů. Pokud zisky pocházejí z jiných zdrojů, daně z dividend jsou sníženy na 5 %. Podniky v zónách volného obchodu odvádí daň 5 %.

2. Zahraniční obchod a investice

1. Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo
2. Teritoriální struktura – postavení v (k) EU
3. Komoditní struktura
4. Zóny volného obchodu (VT parky, investiční zóny)
5. Investice - přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)
6. Investice - podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

Podkapitoly:

- 2.1. Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo
- 2.2. Teritoriální struktura – postavení v (k) EU
- 2.3. Komoditní struktura
- 2.4. Zóny volného obchodu (VT parky, investiční zóny)
- 2.5. Investice - přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)
- 2.6. Investice - podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

2.1 Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo

V roce 2019 obrat zahraničního obchodu nepatrně stoupl (o 0,1 mld. EUR),. Z částky 16,8 mld EUR, export činí více než 10 mld. EUR, což ale odpovídá dlouhodobé statistice. Zahraniční obchod Panamy se podílí na tvorbě HDP 76 %, z toho export 30 % a import 46 %.

Vývoj zahraničního obchodu Panamy za posledních 5 let

	2015	2016	2017	2018	2019
EXPORT (mld. Euro)	9,9	8,9	5,9	6,0	6,0
IMPORT (mld. Euro)	15,8	16	10,4	10,8	10,9
OBRAT (mld. Euro)	25,7	24,9	16,3	16,8	16,9

Bilance (mld. Euro)	-5,9	-7,1	-4,6	-4,8	-4,9

Zdroj: Obchodní komora Panamy

Pokud jde o teritoriální strukturu zahraničního obchodu, hlavními obchodními partnery Panamy jsou USA, dále EU a země Střední a Jižní Ameriky (především Kostarika, Guatemala, Honduras, Venezuela, Mexiko, Kolumbie, Chile a Brazílie). U exportu jsou prioritní trhy USA (podíl 16,96 % na celkovém vývozu), Nizozemí (12,06 %), Kostarika (8,07 %), Kolumbie (7,04%), Čína (7,04 %), Indie (4,03 %), Španělsko (3,6 %), Taiwan (2,75) a další. Japonsku (17 %), Kanadě (14 %), Jižní a Střední Americe (14 %). V dovozech jsou hlavními partnery USA (podíl 25,23 % na celkovém dovozu), Čína (9,13 %), Mexiko (4,45 %), Kostarika (3,14 %), Zona Especial (3,09 %), Kolumbie (2,35 %), Španělsko (2,28 %) a další. V souvislosti s Pandemií COVID-19 je možno očekávat výraznější orientaci na regionální partnery.

2.2 Teritoriální struktura – postavení v (k) EU

Význam EU jako obchodního partnera Panamy narůstá, a to zvláště v souvislosti s podpisem Asociační dohody mezi EU a Střední Amerikou (7/2012). Z hlediska objemu vzájemné obchodní výměny je EU 2. největším obchodním partnerem Panamy po Spojených státech. Třetí místo reprezentuje Čína a dále Mexiko.

V případě exportu zaujímá EU s podílem 29,5 % na celkovém panamském vývozu první místo mezi nejvýznamnějšími exportními trhy (druhé místo zaujímá USA – 17,6 % a třetí Čína – 7,4 %).

U dovozu ze zahraničí jsou pro Panamu ČS EU 2.. největším dodavatelem zboží a služeb s podílem 10 % na celkovém importu. První místo zaujímá USA s 24,4 % a třetí Čína s 10 %.

2.3 Komoditní struktura

Obchodní výměna Panamy se zahraničím je z hlediska komoditní struktury relativně stabilní.

V panamském **exportu** jsou nejvýznamnější tradiční zemědělské produkty, tj. banány, káva, cukr, tuňák, ryby, krevety,

suroviny. V **dovoze** převládají elektronika, strojírenské výrobky, sklo, potraviny a textilní výrobky.

Je třeba zdůraznit, že reexport přes zónu volného obchodu v Colónu několikanásobně převyšuje vlastní panamský export a import.

2.4 Zóny volného obchodu (VT parky, investiční zóny)

Široké zapojení Panamy do mezinárodní obchodní výměny zboží umožňuje zejména „Zóna volného obchodu Colón“ (ZVOC), která vznikla v roce 1948. V zahraničním obchodu Panamy mají dovozy a reexporty přes ZVOC rozhodující hospodářský význam. Obchodní výměna přes tuto zónu (import a reexporty) dosahuje ročně objemu cca 14–16 mld. USD. ZVOC představuje druhou největší volnou zónu na světě po Hongkongu.

Do ZVOC plyne zboží zejména z Asie (Hongkong, Japonsko, USA, Tchaj-wan, Singapur, Indonésie, Thajsko) a odtud dále směřuje na trhy zemí Střední a Latinské Ameriky (Kolumbie, Ekvádor, Brazílie, USA, Venezuela). Z hlediska objemu exportu jsou hlavním vývozním teritoriím ZVOC Kolumbie a Venezuela.

Nejvíce obchodovaným zbožím je elektronika, textil, dopravní prostředky a stavební materiál. Ve Volné zóně Colón, která má rozlohu 400 ha, operuje více než 1 600 firem.

2.5 Investice - přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)

Panama se v posledních letech stala atraktivní destinací pro zahraniční investory. Vstupní náklady jsou relativně nízké. Význam má i skutečnost, že země má uzavřeny dohody o volném obchodu s EU, USA a středoamerickými a karibskými státy. Rovněž domácí reformy a zlepšení podnikatelského klimatu umožnilo Panamě získat značný objem přímých zahraničních investic směřujících do modernizace Panamského průplavu, infrastruktury, telekomunikací a výroby elektrické energie.

V roce 2019 dosáhly přímé zahraniční investice (PZI) do panamské ekonomiky výše 5,4 mld. USD (zhruba o 3,5% více než v roce 2018). Panama je ohledně PZI lídrem ve Střední Americe. Většina investic plynula do rozšíření kapacit Panamského průplavu.

Z hlediska struktury plynula většina PZI do dopravy, energetické infrastruktury, energetiky a financí.

Příliv PZI do Panamy v posledních 5 letech

	2015	2016	2017	2018	2019
Přímé zahraniční investice (mld. USD)	4,49	5,2	5,3	5,5	5,4

Zdroj: Proinvex Panamá, INEC

2.6 Investice - podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

Panamská vláda podporuje zahraniční investice ve svém programu s tím, že zahraniční investice musí být vloženy především do infrastruktury, dopravy, energetiky a financí.

Konkrétní podmínky upravují zákony o zahraničních investicích. Atraktivnost Panamy pro PZI představuje mj. zákon o právní stabilitě a dále poskytované sektoriální pobídky (do zemědělství, průmyslu, lesnictví a turistiky) a lokalizační pobídky (volná zóny Colón, Ciudad del Saber a zvláštní ekonomická zóna Panamá Pacífico).

Na pomoc zahraničním subjektům, které plánují investovat v Panamě, slouží [vládní agentura Proinvex](#).

Obecně platí, že pro investice do panamské ekonomiky není třeba zvláštní povolení. Výjimku tvoří vklady zahraničního kapitálu do bankovního sektoru, kde se vyžaduje certifikát regulátora trhu - „Superintendencia de Bancos de Panamá“, dále u investic do oblasti pojišťovnictví a u PZI s využitím vládních investičních pobídek.

Omezení pro vstup zahraničního kapitálu platí pouze pro nákup pozemků blíže než 10 km od státní hranice, rybolovu specifických chráněných druhů ryb, radioslužeb.

Z hlediska mezinárodních ratingových agentur je investiční klima v Panamě považováno za stabilní a nachází se v tzv. investičním pásmu. Rating dle Moody's je Baa2, Standard and Poor's a Fitch hodnotí Panamu shodně známkou BBB.

3. Vztahy země s EU

1. Zastoupení EU v zemi
2. Obchodní vztahy země s EU
3. Poskytování rozvojových fondů a nástrojů EU

Podkapitoly:

- 3.1. [Zastoupení EU v zemi](#)
- 3.2. [Obchodní vztahy země s EU](#)
- 3.3. [Poskytování rozvojových fondů a nástrojů EU](#)

3.1 Zastoupení EU v zemi

Evropská unie je v Panamě reprezentována [Zastoupením EU v Panamě](#), které sídlí na adrese:

Bella Vista, Calle 53 Marbella, World Trade Center, Piso 14. Panamá City, Panamá

Telefon: (+507) 2653223 Fax: (+507) 2653239

E-mail: Delegation-Panama@eeas.europa.eu

Z členských zemí EU má svá velvyslanectví v Panamě pouze Itálie, Nizozemsko, Německo, Belgie, Velká Británie, Francie, Španělsko a Portugalsko.

3.2 Obchodní vztahy země s EU

Panama je smluvní stranou Asociační dohody EU – střední Amerika uzavřené v honduraské Tegucigalpě dne 29. června 2012. Zatímco Evropský parlament dohodu ratifikoval 11. prosince 2012, na straně středoamerických zemí dosud ratifikační proces probíhá. Asociační dohoda EU – střední Amerika je ambiciózní komplexní dohodou postavenou na třech pilířích: politickém dialogu, spolupráci a ekonomické integraci. Politický dialog umožňuje udržování stálé platformy mezi oběma regiony umožňující výměnu pohledů na jakákoliv témata, jako např. lidská práva, správné vládnutí, roli zákona, demokracii a ochranu životního prostředí. Spolupráce se soustředí na pomoc regionu formou rozvojových programů. Obchodní část dohody si klade za cíl vytvoření zóny volného obchodu mezi EU a střední Amerikou včetně vytvoření vhodných podmínek pro růst investic a kapitálu. Obchodní ustanovení asociační dohody se začala pro Panamu provizorně aplikovat od 1. srpna 2013 (stejně tak jako pro Honduras a Nikaraguu). Obsahují snížení cel, netarifních překážek obchodu, liberalizaci trhu se službami, ochranu zeměpisných označení (GIs), otevření trhu s veřejnými zakázkami, u TBTs (technical barriers to trade) a SPS (sanitary and phytosanitary measures) se obě strany zavázaly plnit závazky vyplývající z dohod WTO a v některých oblastech jít nad rámec těchto dohod.

Vývoj obchodu zbožím EU – Panama

Rok	Hodnota v mil. Euro	Dovozy		Hodnota v mil. Euro	Vývozy		Bilance
		Přírůstek (%)	Podíl na dovozu EU (%)		Přírůstek (%)	Podíl na vývozu EU (%)	
2014	438	-33,5	0,0	2.318	-19,3	0,1	1.880
2015	564	24,1	0,0	2.521	8,3	0,1	1.956
2016	590	4,5	0,0	2.176	-13,7	0,1	1.586
2017	528	-10,5	0,0	2.194	0,8	0,1	1.666
2018	729	38,1	0,0	2.527	15,2	0,1	1.799
2019	795	10,0	0,0	2.602	2,0	0,1	1.807

3.3 Poskytování rozvojových fondů a nástrojů EU

Rozvojová spolupráce EU – Latinská Amerika v letech 2014 – 2020 je definována v tzv. Víceletém orientačním programu EU pro Latinskou Ameriku (Multi-Annual Indicative Programme), sestávajícího ze dvou komponentů – iniciativ na kontinentální úrovni otevřených všem státům a podpory sub-regionu Střední Ameriky. Na období 2014 – 2020 je v unijním rozpočtu na tyto programy v Lat. Americe alokováno celkem 925 mil. EUR.

Vzhledem ke svému stupni rozvoje nepatří Panama k prioritním zemím bilaterální rozvojové spolupráce EU, nadále však může čerpat prostředky z tematických a regionálních rozvojových programů. Přehled probíhajících a ukončených projektů je k dispozici na stránkách [Zastoupení EU v Panamě](#).

4. Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR

1. Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let
2. 10 nejvýznamnějších položek českého vývozu/dovozu
3. Vzájemná výměna v oblasti služeb
4. České investice v teritoriu: Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech [ekonomické spolupráce](#)
5. Smluvní základna mezi oběma státy
6. Zahraniční rozvojová spolupráce

Podkapitoly:

- 4.1. [Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let](#)
- 4.2. [10 nejvýznamnějších položek českého vývozu/dovozu](#)
- 4.3. [Vzájemná výměna v oblasti služeb](#)
- 4.4. [České investice v teritoriu: Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce](#)
- 4.5. [Smluvní základna mezi oběma státy](#)
- 4.6. [Zahraniční rozvojová spolupráce](#)

4.1 Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let

Zahraničněobchodní obrat mezi ČR a Panamou je poměrně velmi nízký a zdaleka neodpovídá potenciálu, který obě ekonomiky představují.

V roce 2019 dosáhla **vzájemná obchodní výměna mezi ČR a Panamou 20,3 mil. USD, což představuje nárůst oproti roku 2018, ale také reprezentuje výrazný pokles po roce 2017, kdy obrat představoval přes 26 mil. USD.** Z toho **český export činil 6,7 mil USD** a dovoz 13,6 mil. USD.

Objem dvoustranného obchodu neodpovídá možnostem a potenciálu obou zemí. Objemu obchodu je dále dán postupným ukončením dodávek energetického zařízení (turbíny, turbosoustrojí, generátory, montážní služby) ze strany Doosan Škoda Power pro elektrárnu Paco. Tento export činil více než 28 mil. USD (jednalo se o kontrakt pro elektrárnu El Paco, kterou jako EPC kontraktor realizovala společnost SK Engineering and Construction z Korejské republiky a česká společnost Doosan Škoda Power, vlastněná jihokorejskou společností DHIC-Doosan Heavy Industries and Costruction, dodávala turbíny a turbosoustrojí 2x153 MW).

Z osobních jednání tituláře s představiteli panamské vlády je patrný zájem obou stran na navýšení dvoustranné obchodní výměny do budoucna při udržení vyrovnané obchodní bilance a maximálního využití benefitů, které poskytuje exportérům obou zemí dohoda o volném obchodu mezi EU a Střední Amerikou (v platnosti od 1.8. 2013).

V roce 2018 pokračovalo působení podniku **Doosan Skoda Power**, který v Panamě dokončil dodávky parních turbín a turbosoustrojí pro tepelnou elektrárnu Paco v Punta Rincón v provincii Colón. Hodnota kontraktu činila téměř 30 mil. USD a daný vývoz energetické technologie a souvisejících inženýrských a montážních služeb představoval 60 % celkového vývozu ČR do Panamy v roce 2015. Doosan Skoda Power v daném komerčním případě vystupoval jako subdodavatel pro jihokorejského EPC kontraktora SK Engineering & Construction, který získal zakázku výstavby tepelné elektrárny o výkonu 2 x 160 MW pro uhelný důl Paco patřící panamské akciové společnosti Minero Panama SA, jež je dceřinou firmou kanadské společnosti Inmet Mining Corp. V jednání jsou další tři kontrakty pro projekty elektráren Bocatermica, Blue Star a Termogas.

V oblasti energetiky se dokázala na panamském trhu prosadit rovněž společnost **Mavel**, jež v minulosti dodala malé horizontální turbíny pro 3 vodní elektrárny na kaskádě řeky Piedra (o výkonu 5 MW každá z nich).

V oblasti vodohospodářství usiluje s podporou ZÚ Bogota o vstup na panamský trh společnost **Intecha**.

Velmi aktivně působí na panamském trhu rovněž česká společnost **ERA Pardubice**, stejně jako společnost **Technistone**.

V roce 2018 rovněž za spolupráce se ZK CzechTrade začala s průzkumem panamského trhu společnost **Kovobel**, **Bohemia Crystal**, **Dominant CZ** či **Simplex CZ**.

V oblasti nemovitostí je velmi aktivní na panamském trhu společnost **Vendelo Latin America** či **Panama Home Realty**, vlastněné českým kapitálem.

O proniknutí na panamský trh od roku 2016 usilovala rovněž společnost **Czech Royal Beer**, avšak po dlouhých jednáních nakonec nedošlo k dohodě s místním partnerem. Na druhou stranu, v roce 2018 ukončila své působení v oblasti zabezpečení a monitoringu vozidel v Panamě společnost **Sherlog**.

Působení českých firem v Panamě významně podpořila účast českých firem (v rámci PROPED) na všeobecném veletrhu Expocomer 2019, který se konal v Panama City ve dnech 27.3. – 30.3. 2019. Tato účast navázala na loňskou první účast ČR na tomto nejvýznamnějším veletrhu ve Střední Americe. V únoru roku 2020 se rovněž uskutečnily politické konzultace státního tajemníka Miloslava Staška, které měly výrazný ekonomický podtext.

Obchodní výměna ČR - Panama (mil. USD)

	2015	2016	2017	2018	2019
Vývoz ČR	4,7	9,1	11,0	6,5	6,7
Dovoz ČR	5,2	8,9	15,8	12,0	13,6
Obrat	10,0	18	26,8	18,5	20,3

Bilance	-0,5	0,2	-4,8	-5,5	-6,9

Zdroj: ČSÚ

4.2 10 nejvýznamnějších položek českého vývozu/dovozu

Vývoz ČR do Panamy:

Pokud jde o **zbožovou strukturu vývozu ČR** na panamský trh, dle databáze Datasur v loňském roce převládaly v českém exportu *mechanické stroje* (HS 84, 2,1 mil. USD) *elektronika a elektrotechnické přístroje– holicí strojky, telefony, přístroje pro příjem a vysílání hlasu, elektrické kabely* (HS 85, 1,4 mil. USD), *keramické výrobky* (HS 69, 927 tis. USD), dále *sklo a výrobky ze skla* (HS 70, 151 tis. USD), *plasty a výrobky z plastů* (HS 39, 200 tis. USD), *lékařský nábytek* (HS 94, 91 tis. USD), *optické, měřicí a kontrolní přístroje* (HS 90, 120 tis. USD), *výrobky ze železa a oceli* (HS 73, 126 tis. USD), *slad* (HS 11, 1,3 mil USD), *hračky, sportovní potřeby a společenské hry* (HS 95, 454 tis. USD).

Naopak **v panamském vývozu do ČR** v uplynulém období jednoznačně dominovaly zemědělské položky. Více než 85 % exportu představovaly *banány* (HS 08, 5,8 mil. USD), dále *kosmetika – toaletní vody a parfémy* (HS 33, 132 tis. USD), *alkoholické nápoje* (HS 22, 156 tis. USD), *bavlna* (HS 52, 125 tis. USD) a *káva* (HS 09, 120 tis. USD).

4.3 Vzájemná výměna v oblasti služeb

Aktuální údaje z oblasti služeb nejsou k dispozici. Lze předpokládat, že největší podíl na obchodu službami bude mít námořní nákladní doprava, cestovní ruch a obchodní služby.

4.4 České investice v teritoriu: Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce

Joint-venture ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce dosud neexistují. Významným distributorem českých exportních artiklů je firma TESA, distributor vozů Škoda.

4.5 Smluvní základna mezi oběma státy

Vzájemná smluvní základna se opírá o existenci „Dohody o podpoře a vzájemné ochraně investic“ platné od roku 2000 a „Dohody o zrušení vízové povinnosti“ platné od roku 2004, „Dohodu o zrušení vízové povinnosti pro držitele diplomatických a služebních pasů mezi ČR a Panamou“ (podepsána v Panamě, dne 14. 2. 2000). Dne 4. 7. 2012 byla v Panamě podepsána mezi oběma zeměmi „Dohoda o zabránění dvojímu zdanění“. Z dříve podepsaných dohod čekají na renegociaci Dohoda o kulturní

spolupráci mezi ČSSR a Panamskou republikou (podepsána v Panamě, 17. 10. 1977) a Základní dohoda o vědeckotechnické spolupráci mezi ČSSR a Panamskou republikou (podepsána v Panamě, 17. 4. 1979).

4.6 Zahraniční rozvojová spolupráce

Panama není zařazena mezi prioritní země české zahraniční rozvojové spolupráce. Proto se rozvojová spolupráce vůči této zemi v posledních letech omezuje pouze na malé lokální projekty a poskytování stipendií ke studiu na českých vysokých školách.

V roce 2017 Zastupitelský úřad ČR se sídlem v Kolumbii realizoval v Panamě malý lokální projekt zaměřený na pomoc dětem v jedné z nejchudších oblastí Panamy (oblasti Cañazas a Nurum v provincii Veraguas).

Na školní rok 2016/2017 poskytla ČR Panamě dvě vládní stipendia v češtině v magisterském studijním programu.

5. Mapa oborových příležitostí - perspektivní položky českého exportu

1. Nejperspektivnější položky pro český export, odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty

2. Kalendář akcí

Podkapitoly:

5.1. Nejperspektivnější položky pro český export, odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty

5.2. Kalendář akcí

5.1 Nejperspektivnější položky pro český export, odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty

Vedle uvedených tradičních výrobků lze za perspektivní považovat vývozy malých energetických celků, čističek a úpraven pitné vody a spaloven odpadu. Nutným předpokladem je však zajištění financování vývozu, tj. poskytnutí střednědobého či dlouhodobého úvěru. Zajímavá je možnost účasti na rekonstrukci Panamského průplavu.

Je vhodné projednávat případné iniciativy se ZÚ Bogota, nebo s honorárním konzulem v hlavním městě Panamy, který může doporučit vhodné zástupce.

Energetika, doprava a infrastruktura:

Vláda aktualizuje program investičních pobídek, který má navázat na deklarovanou podporu zahraničních investic. Hlavními odvětvími je rozšiřování Panamského průplavu, výroba a distribuce elektrické energie a výstavba infrastruktury. Současná infrastruktura je nedostatečná, potřeba výstavby nových silnic a dálnic je příležitostí pro firmy z tohoto oboru.

Těžba nerostů a lesnictví:

Jedná se o důležitá odvětví, na kterých má panamská vláda zájem. Jako příklad lze uvést těžbu ropy. Zajímavé jsou možnosti při zalesňování.

Cestovní ruch:

V oboru existuje celá řada investičních pobídek, počínaje osvobozením od daní a dovozního cla na importované zařízení, lodě, suchozemská vozidla, aj. Turistika je vysoce perspektivní oblastí budoucího rozvoje Panamy

5.2 Kalendář akcí

Vzhledem k probíhající pandemii COVID-19 byly na rok 2020 všechny akce zrušeny, jedná se o náhradních termínech na rok 2021.

Přehled plánovaných akcí lze nalézt na následujícím odkazu: <http://www.portalferias.com/ferias-panama/>

6. Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

1. Vstup na trh: distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující [prodej](#)
2. Dovozní podmínky a dokumenty, celní systém, kontrola vývozu, ochrana domácího trhu
3. Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podnik
4. Požadavky na propagaci, marketing, reklamu (využití HSP), významné veletrhy a výstavy v teritoriu
5. Problematika ochrany duševního vlastnictví
6. Trh veřejných zakázek
7. Způsoby řešení obchodních sporů, rizika místního trhu a investování v teritoriu, obvyklé platební [podmínky, platební morálka](#)
8. Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty, úřední a používaný jazyk(y), státní svátky, pracovní [a prodejní doba](#)
9. Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria (oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince)
10. Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR
11. Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU

Podkapitoly:

- 6.1. [Vstup na trh: distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej](#)
- 6.2. [Dovozní podmínky a dokumenty, celní systém, kontrola vývozu, ochrana domácího trhu](#)
- 6.3. [Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku](#)
- 6.4. [Požadavky na propagaci, marketing, reklamu \(využití HSP\), významné veletrhy a výstavy v teritoriu](#)
- 6.5. [Problematika ochrany duševního vlastnictví](#)
- 6.6. [Trh veřejných zakázek](#)
- 6.7. [Způsoby řešení obchodních sporů, rizika místního trhu a investování v teritoriu, obvyklé platební podmínky, platební morálka](#)
- 6.8. [Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty, úřední a používaný jazyk\(y\), státní svátky, pracovní a prodejní doba](#)
- 6.9. [Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria \(oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince\)](#)
- 6.10. [Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR](#)
- 6.11. [Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU](#)

6.1 Vstup na trh: distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej

Panamský trh je otevřený konkurenci a nabízí možnost účasti zahraničních firem. Nejefektivnější formou distribuce užívanou v zemi většinou zahraničních firem je prodej prostřednictvím místních obchodních zástupců, i když zejména velké multinacionální korporace realizují své prodeje v rámci globalizace a nadnárodních trhů přímo. V rovině prodeje prostřednictvím místního zástupce existují dvě varianty,

1. prodej prostřednictvím dealera specializovaného na určitou komoditu, nebo využití rozvinuté sítě specializovaných obchodů.

Je vhodné, aby vstup na panamský trh byl podložen marketingovou studií, kterou vypracuje renomovaná firma znalá místních poměrů. Optimální oslovení klientely by mělo být realizováno předložením nabídky kalkulované nikoli ex-works, ale včetně dopravného a pojištění až na místo dodání, které dává odběrateli představu o celkové ceně. Nabídka by měla být formulována ve španělštině a doprovázena propagačními materiály, vzorky, referencemi (kam firma vyváží, s kým spolupracuje atd.) a prezentačními CD či DVD. Vývozce vstupující na panamský trh by měl mít promyšleno zajištění servisu resp. požadavky na servis. Měl by mít rovněž z kalkulováno, jaké prostředky je ochoten vložit do podpory prodeje a jakým způsobem bude obchodní transakce financovat a zda bude pojišťovat rizika insolvence odběratele. Zde mohou významným způsobem pomoci instituce, jejichž posláním je podpora českého exportu: EGAP a Česká exportní banka.

Nejefektivnější formou distribuce užívanou převážnou většinou zahraničních firem je prodej prostřednictvím místních obchodních zástupců, případně formou účasti na výstavách, veletrzích a předváděcích akcích. V zásadě existují dvě varianty: prodej prostřednictvím prodejce specializovaného na určitou komoditu nebo využití sítě kapitálově silných obchodních domů, které mají své pobočky

ve většině významných míst. Tyto prodejní domy však prodávají zásadně zboží vysoké kvality. Trh je ovládán americkými firmami, jimž v menší míře konkurují dodavatelé z Evropské unie, podporováni diplomatickými misemi svých zemí, které disponují početně dobře obsazenými obchodními odděleními.

Předpokladem obchodního úspěchu je častý a osobní kontakt s partnery, včetně pozvání na oběd a předávání darů. Korespondenční akvizice má vzhledem ke shora uvedenému prakticky nulovou

účinnost. Primárním kontaktem je osobní kontakt se zákazníkem či zástupcem, pravidelně obnovovaný a ošetřovaný. Místní firmy se nebrání účasti na mezinárodních jednáních, vč. návštěv v ČR. Jazyková nevybavenost a špatná úroveň marketingu a public relations jsou bohužel častými jevy, které doprovázejí fyzické i korespondenční jednání českých podnikatelů. Velmi sporadické jsou bohužel i reakce českých subjektů na výzvy ZÚ Bogota ohledně možností prezentace jejich komodit formou výstav, účasti na veletrzích, či pouhého zaslání propagačních a cenových materiálů k provedení katalogové výstavky. Růst

obratu by zajistilo větší propojení podnikatelských subjektů ČR s kapitálem členských států EU, hlavně pak v oblasti energetiky, dopravních prostředků a také velkých stavebních projektů.

Nutným předpokladem pro úspěchy českých vývozů, zejména hodnotově velkých zakázek a investičních celků, je zajištění financování. V případě velkých investičních projektů je nutné uvažovat o principu BOT (build – operate – transfer) jako nejnvhodnějším modelu pro místní trhy. To platí pro celou Latinskou Ameriku, která neoplývá finančními zdroji.

6.2 Dovození podmínky a dokumenty, celní systém, kontrola vývozu, ochrana domácího trhu

Dovození podmínky a dokumenty:

Vývozní a dovozní režim se po vstupu do WTO výrazně uvolnil. Uvolnění souvisí s probíhající demokratizací a uzavíráním dohod o volném obchodu nejen se státy střední Ameriky, ale i s USA, Japonskem a EU. Cla a kontrola dovozu platí nejen pro členské státy Středoamerického společného trhu (MCCA), ale jsou aplikovány jednotné středoamerické celní sazby vycházející ze Středoamerického celního systému (SAC) a nově podpísovaných dohod. Při proclívání zboží je nutno využít služeb celního agenta.

Pokud se týká dokladů požadovaných při dovozu, jsou vyžadovány originály faktur, konosamenty, již zmíněná osvědčení o původu zboží, balící listy. Faktury a dopravní doklady by měly být osvědčené panamskou ambasádou v místě původu zboží. Vše však záleží na podmínkách kontraktu nebo podmínkách výběrových řízení na dovoz zboží a služeb.

Ochrana domácího trhu:

Zahraniční obchod a vnitřní trh je v podstatě liberalizován. Mimocelní bariéry obchodu nejsou prakticky žádné, ale vyžadují se fytosanitární osvědčení, osvědčení o původu zboží, nebo jakostní certifikáty pro určité produkty. Pro dovoz některých výrobků (dřevo, zbraně, omamné látky) je nezbytné dovozní povolení vystavené příslušným ministerstvem.

6.3 Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku

Zřízení kanceláře, reprezentace, či společného podniku je jednou z nevhodnějších forem pro dosažení požadované efektivity realizace obchodních zájmů. V přípravné fázi je však nutno počítat s komplikovanou a zdlouhavou administrativní procedurou. Proto bývá i přes značnou finanční náročnost výhodné využít služeb specializovaných místních advokátních kanceláří. Velmi vhodná je konzultace s honorárním konzulem ČR v hlavním městě Panamy.

Skandál obecně známý ve světových HSP jako "Panama Papers" ukázal na skutečnost, že zahraniční fyzické a právnické osoby si zakládají v Panamě offshorové firmy s cílem optimalizovat své daňově-fiskální povinnosti ve vlastní zemi působení a současně zastřít skutečné vlastnictví firmy.

6.4 Požadavky na propagaci, marketing, reklamu (využití HSP), významné veletrhy a výstavy v teritoriu

Propagace, marketing, reklama:

Jak pro akvizici, tak i pro udržení trvalé přítomnosti již zavedených firem na panamském trhu je nutností intenzivní propagace. V zemi je specificky nutná účast na veletrzích a výstavách, která je zahraničními firmami využívána ve spolupráci s místními reklamními agenturami s ohledem na jejich znalost místní mentality a schopnost zvolit nevhodnější reklamní strategii pro daný případ. Předpokladem efektivní

reklamy by měla být její originalita. Nutno brát v úvahu silné vazby obchodníků na volné zóny obchodu v USA a panamskou zónu Colón.

Ve smyslu účinných mediálních reklamních kampaní existují v oblasti propagace českého zboží a služeb na panamském trhu dosud značné rezervy, což snižuje možný růst obchodní výměny.

Významné veletrhy:

Každoročně se v březnu v Panamě uskutečňuje mezinárodní veletrh Expocomer, který je v regionu jednou z největších akcí mezinárodního významu. Podrobnosti jsou uvedeny na webových stránkách www.expocomer.com K přípravě účasti je možno používat informačních služeb kanceláře honorárního konzula ČR po oznamování kanceláře ve druhé polovině 2016.

6.5 Problematika ochrany duševního vlastnictví

Podmínky ochrany duševního vlastnictví jsou uvedeny na webových stránkách ministerstva hospodářství a Proinvex www.proinvex.mici.gob.pa

S konkrétním porušováním práv vyplývajících z ochrany duševního vlastnictví českých výrobců se ZÚ Bogota v tomto teritoriu zatím nesetkal.

6.6 Trh veřejných zakázek

Režim zadávání veřejných zakázek je založen na státem vyhlášených tendrech. Systém podávání informací o státních výběrových řízeních je v Panamě poměrně nepružný. Vyhlášení tendrů je sdělováno se zpožděním, termíny uzávěrek bývají ve většině případů pouze několik dnů od data vyhlášení tendrů. Navíc sdělení o vyhlášení tendrů většinou neobsahují kompletní, komerčně jasnou informaci o veškerých podmínkách. Podmínky výběrových řízení se všeobecně vyznačují značnou komplikovaností, při současném požadavku na předběžné skládání relativně vysokých účastnických nebo garančních poplatků. Nutností je nejen znalost místní mentality, ale zejména úředního jazyka, tj. španělštiny, a dokonalé splnění všech podmínek tendru. Z těchto důvodů je vhodné vyhledat spolehlivého zástupce, který s předstihem avizuje českému podnikatelskému subjektu záměr vlády vyhlásit veřejnou soutěž

a bez jazykových problémů předloží nabídku, která odpovídá v hlášeném soutěžním podmínkám, vč. termínů a formy předání nabídky do tendru. Bez zástupce je úspěšná účast na těchto výběrových řízeních vyloučena.

Aktuální informace o vypisovaných výběrových řízeních lze nalézt na internetových adresách uvedených v STI.

6.7 Způsoby řešení obchodních sporů, rizika místního trhu a investování v teritoriu, obvyklé platební podmínky, platební morálka

Způsoby řešení obchodních sporů:

Případné řešení sporů spojených s obchodními operacemi před panamskými rozhodčími orgány nutno řešit pouze přes místního advokáta. Šance na úspěch je však minimální. Všeobecně se proto doporučuje zakotvit v příslušném obchodním kontraktu doložku o příslušnosti arbitrážního soudu země vyvážejícího, pro řešení eventuálních sporů vzniklých z daného obchodu.

Problémy a rizika místního trhu:

Konkurence zahraničních firem vzhledem ke globalizačnímu procesu i konkurence místní výroby na panamském trhu sílí každým rokem. Nabídkové aktivity se proto uskutečňují především náročnou formou akvizitních cest zástupců a představitelů místních a zahraničních firem.

Pozornost je nutno věnovat zejména reálným cenovým požadavkům za nabízené artikly v zájmu zachování jejich prodejnosti v relaci ke srovnatelným konkurenčním výrobkům. Cenová úroveň nabídek je vzhledem k situaci na místním trhu (Volná zóna Colón) velice nízká a je založena na bázi nabídek

z asijských zemí a cen nabízených z volných zón USA, Panamy a Mexika.

Zcela běžnou součástí místní obchodní praxe jsou neustálé změny termínů schůzek, nedodržování dohodnutých harmonogramů přípravy a podpisů jednotlivých obchodních případů. Je však možno konstatovat, že úroveň kultury v obchodních vztazích se v důsledku stále většího zapojení ekonomiky do mezinárodního obchodu postupně zlepšuje. Rizika místního trhu pro české podnikatele v LA lze všeobecně shrnout následovně:

- Vysoké náklady na zahraniční zastoupení (bez něhož se nelze dlouhodobě v teritoriu uplatnit) a potřeba časté osobní přítomnosti na trhu. Je vhodné předem zvážit návratnost těchto nákladů.
- Oprávněné obavy z nepříliš transparentního zadávání státních zakázek.
- Vysoké nároky na konkurenceschopnost českého zboží vzhledem k nízké ceně místní pracovní síly a celním preferencím v obchodě s okolními státy.

Obvyklé platební podmínky, platební morálka: Obvyklými platebními podmínkami jsou dokumentární akreditiv, dokumentární inkaso s odloženou platbou v různých formách. V některých případech, zejména při navazování nových obchodních kontaktů, je vhodné ze strany českých subjektů požadovat akontaci. V zemi vládne uspokojivá platební disciplína, obchodní dluhy bývají spíše výjimkou než pravidlem.

6.8 Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty, úřední a používaný jazyk(y), státní svátky, pracovní a prodejní doba

Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty:

Je třeba předem sjednat a před konáním je vhodné ještě znovu potvrdit obchodní schůzky.

Úřední jazyky a další jazyky:

Oficiálním jazykem je **španělština**, k ostatním nejčastěji používaným jazykům patří angličtina (cca 15 % obyvatel, zejména v turistických centrech), původní indiánské kmeny mluví jazyky náležející do jazykové rodiny chibcha.

Významné svátky:

- 1. ledna – Nový rok
- březen-duben – Velikonoční svátky
- 1. května – Svátek práce
- 1. listopadu – Den všech svatých
- 3. listopadu – Státní svátek (osvobození od Kolumbie 1903)
- 28. listopadu – (osvobození od Španělska 1821)
- 8. prosince – Svátek Neposkvrněného početí

- 24. prosince – Štědrý večer
- 25. prosince – Hod Boží
- 31. prosince – Silvestr **Pracovní a prodejní doba:** Délka pracovní doby je různá v závislosti na regionu a typu organizace, většinou od 8:00–9:00 hod. do 18:00–19:00 hod. s dvouhodinovou přestávkou na oběd v době od 12:00–14:00 hod. Úřady jsou pro veřejnost otevřené často jen dopoledne. Obchody jsou většinou otevřené od 8:00–9:00 hodin do 18:00–19:00 hodin. V době od 12:00–14:00 hodin bývá polední přestávka.

6.9 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria (oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince)

V platnosti je bilaterální dohoda o zrušení vízové povinnosti pro občany ČR i Panamy, přičemž celková délka pobytu nesmí přesáhnout 90 dní. Dohoda zakazuje občanům obou zemí vykonávat během pobytu jakoukoliv výdělečnou činnost.

Ministerstvo zahraničních věcí ČR upozorňuje na důležitost vstupního razítka uděleného panamskými migračními úředníky do cestovního pasu při vstupu na území Panamské republiky. Pokud při překročení panamských státních hranic k jeho udělení nedojde (zejména při překračování hranic přes pozemní přechody), je třeba si jej výslovně vyžádat. Při následném opouštění panamského území totiž při absenci razítka hrozí vysoká finanční pokuta (až 1000,- USD) či deportace.

Více informací o možnostech pobytových povolení v Panamě naleznete na webové adrese www.migracion.gob.pa nebo přímo na odkazu: www.migracion.gob.pa

V hlavním městě a ve významných turistických lokalitách je relativně bezpečno, avšak v řadě jiných míst jsou rizika přepadení vysoká. Nebezpečné jsou zejména některé čtvrti hlavního města ve večerních a nočních hodinách - např. Chorillo a Curundú, v městě Colón nábrežní oblasti. Složitější bezpečnostní situace je v hraniční provincii Darién, do jejíž východní části (za město Yaviza) sousedící s Kolumbií, se nedoporučuje cestovat. Ze zdravotních rizik jde především o nebezpečí malárie; z očkování lze doporučit hepatitidu A/B.

Ministerstvo zahraničních věcí doporučuje všem cestovatelům informovat se o aktuálních bezpečnostních podmínkách na stránkách www.mzv.cz a zaregistrovat se v databázi pro cestovatele DROZD.

6.10 Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR

Zaměstnávání cizinců v zemi není problémem, avšak oproti zaměstnávání místních sil je tento mechanismus z důvodu ochrany národního trhu práce složitější. Obojí se řídí platnými pracovními a migračními předpisy, které jsou průběžně doplňovány. Z tohoto důvodu doporučujeme konzultovat případ od případu s právním poradcem v místě, kterého může doporučit honorární konzul v Panamě.

Obecně platí, že je nutné nejprve vyřídít pracovní povolení (více podrobností naleznete na webové stránce panamského ministerstva práce www.mitradel.gob.pa) a následně migrační povolení (viz kapitola 6.9.).

6.11 Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU

ČR nemá s Panamou uzavřenou žádnou bilaterální dohodu o vzájemném poskytování zdravotních služeb. Místní lékařská péče (především v hlavním městě) je na dobré úrovni, částky na úhradu pro cizince však jsou velmi vysoké. Je proto nanejvýš žádoucí si zajistit zdravotní připojištění již v ČR.

7. Kontakty

1. Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
2. Kontakty na teritoriální odbory na MZV ČR a na MPO ČR, zastoupení ostatních českých institucí v [teritoriu \(CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism, Česká centra\)](#)
3. Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchranka, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.)
4. Internetové informační zdroje

Podkapitoly:

- 7.1. [Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu](#)
- 7.2. [Kontakty na teritoriální odbory na MZV ČR a na MPO ČR, zastoupení ostatních českých institucí v teritoriu \(CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism, Česká centra\)](#)
- 7.3. [Praktická telefonní čísla v teritoriu \(záchranka, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.\)](#)
- 7.4. [Internetové informační zdroje](#)

7.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Diplomatickou působnost pro Panamskou republiku má:

Zastupitelský úřad ČR v Kolumbii Calle 98 No. 9A – 41, oficina 602 (Edificio AB Proyectos) Bogotá tel. 0057-1-7429142, 742 9143, 745 1938 e-mail: bogota@embassy.mzv.cz

Web: www.mzv.cz/bogota

V současné době probíhá výběr nového honorárního konzula.

7.2 Kontakty na teritoriální odbory na MZV ČR a na MPO ČR, zastoupení ostatních českých institucí v teritoriu (CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism, Česká centra)

Ministerstvo zahraničních věcí ČR

Odbor amerických států

Tel.: 224 182 113

Email: amer@mzv.cz

Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR

Sekce Evropské unie a zahraničního obchodu

Odbor zahraničně ekonomických politik II - Oddělení Amerik

Tel.: 224 853 070

Email: pelant@mpo.cz

Zahraníční kancelář agentury CzechTrade v Kolumbii

Ředitel: Barbora Kaprálová

Tel.: 0057-311 289 6598

Email: barbora.kapralova@czechtrade.cz

7.3 Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchrana, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.)

- Policie: 104

- Hasiči: 103
- Civilní ochrana: 335 Je možné ve všech uvedených případech volat jediné číslo 911.

7.4 Internetové informační zdroje

Vláda:

- Presidencia de la republica www.presidencia.gob.pa
-
- Ministerio de relaciones exteriores www.mire.gob.pa
-
- Ministerio asuntos del Canal www.pancanal.com
-
- Ministerio de economia y finanzas www.mef.gob.pa
-
- Ministerio de vivienda www.mivi.gob.pa
-
- Ministerio de Ambiente <http://miambiente.gob.pa>
-
- Contraloria general de la republica www.contraloria.gob.pa
-
- Asamblea nacional www.asamblea.gob.pa
-
- Ciudad del saber www.cdspanama.org
-
- Turismo www.atp.gob.pa , <http://visitpanama.com>
-
- Autoridad maritima de Panama www.amp.gob.pa
-
- Autoridad del Canal de Panama www.pancanal.com
-
- El metro de Panama www.elmetrodepanama.com
-
- ONU Panama www.undp.org.pa

Obchodní komory a ekonomické instituce:

-
-
- Camara de comercio, industrias y agricultura de Panama www.panacamara.com
-
- Camara panameña de la construccion www.capac.org
-
- EXPOCOMER www.expocomer.com
-
- Inversiones www.proinvex.gob.pa
-

-
- Panama Emprende www.panamaemprende.gob.pa
 -
 - Panama Tramita www.panamatramita.gob.pa
 -
 - Panama Compra www.panamacompra.gob.pa
 -
 - Competitividad Panama www.competitividad.gob.pa
 -
 - Panama Economy Insight Blogspot <http://panamaeconomyinsight.blogspot.com>

••
Tisk a televize:

-
-
- www.prensaescrita.com
-
- La Prensa www.prensa.com
-
- Crítica libre www.critica.com.pa
-
- El Siglo www.elsiglo.com
-
- La Estrella de Panamá www.estrelladepanama.com
-
- Mi diario www.midiario.com
-
- Día a día www.diaadia.com.pa
-